

Monumentnummer*: 532291

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 15 juli 2016
Kadaster deel/nr 82812/171

Woonplaats* **Utrecht** Gemeente* **Utrecht** Provincie* **Utrecht**

Kadastrale gemeente* **Utrecht** Sectie* **AA** Kadastraal object* **AA** Appartement aanduiding **AA** Grondperceel **36**

Omschrijving**

Cluster 30. Bomvrije kazerne.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

BOMVRIJE KAZERNE, als omstreeks 1880 bij modernisering aan het Fort De Gagel toegevoegd gebouwd onderdeel. Een kazerne is een verblijfsgebouw voor soldaten en hun uitrusting. Het waren de Fransen die eind-18de, begin-19de eeuw het stelsel invoerden, soldaten in kazernes te legeren. Kazernes zijn vanaf die tijd deel gaan uitmaken van forten, maar hiernaast zijn er ook vele als afzonderlijke bouwwerken binnen of buiten de bebouwde kommen (steden) tot stand gekomen. De binnen de 19de-eeuwse forten en andere werken gesitueerde kazernegebouwen waren gewoonlijk als bomvrije onderkomens geconstrueerd, dat wil zeggen dat ze bestand dienden te zijn tegen (eigentijds) vijandelijk vuur. Als bouw materiaal werd aanvankelijk metersdik metselwerk en later (gewapend) beton toegepast, terwijl als dekking van het dak en de frontzijde(n) bovendien een aanaarding plaatsvond. De niet binnen forten of andere werken gelegen kazernes waren al dan niet speciaal voor die bestemming opgerichte en ingerichte gebouwen met accommodatie voor (permanente) legering van militairen. Vaak waren ze voorzien van andere militaire faciliteiten, zoals exercitieterrinen. Het kazernegebouw van het Fort De Gagel ligt aan de keelzijde links van de centrale as van het fort en behoort tot de met aarde gedekte, bomvrije gebouwen. Het pand is in twee bouwlagen in metselwerk uitgevoerd en was voor wat betreft huisvesting en opslag in de praktijk de opvolger van het 30 jaar oudere, bomvrije, vierkante wachthuis. Voor de kazerne is een restauratie gepland en bestaan herbestemmingsplannen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

Middelgrote BOMVRIJE KAZERNE op rechthoekige plattegrond (ca. 60 x 10 m), die links (= noordelijk) van het midden op het fort is gelegen en die werd gebouwd in 1879-1880. De kazerne is van een type bouwwerken die zijn opgetrokken in baksteen en die aan drie zijden en bovenop zijn aangeaard. Bovenop tevens een aantal gemetselde lucht- en/of rookkanalen. Alleen de keelzijde (zuidwest) kent een zichtbare gevel. De kazerne is uitgevoerd in twee bouwlagen terwijl de zichtbare gevel zes traveeën lang is. Op de begane grond zes door vensteropeningen geflankeerde, getoogde toegangen en op de verdieping steeds drie gekoppelde, vergelijkbare vensteropeningen - alle voorzien van luiken. Aan weerszijden van de gevel aflopende keermuren, waarin links een grote gevelopening met door kleine openingen geflankeerde, dubbele deuren die toegang geven tot opslagruimten en waarin rechts enige kleinere gevelopeningen.

Waardering

BOMVRIJE KAZERNE van het Fort De Gagel is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel van omstreeks 1880 - als voorbeeld van een middelgrote, bomvrije kazerne.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief (karakteristiek) omdat het in verschijningsvorm de kenmerken vertoont die het toenmalige defensieve doel onderstrepen.

* Het onderdeel is goed bewaard omdat het bouwwerk zich in een toestand bevindt waarin de oorspronkelijke materiële en functionele toestand nog goed weerspiegeld zijn.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bomvrij militair object

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument